

PRZEGLĄD CERAMICZNY

WYCHODZI 10. i 25. KAŻDEGO MIESIĄCA.

Redaktor: Inżynier *Karol Rolle*.

PRZEDPŁATA ROCZNA:

10 kor., 5 rsr., 10 mk., 12 fr.

Prenumeraty mniejszej jak roczna
nie przyjmuje się.

ZESZYT POJEDYNCZY 50 H.

ADRES ADMINISTRACYI I REDAKCYI:
PODGÓRZE, ŚW. FLORYANA 5.

CENA OGŁOSZEŃ WYNOŚI:

Za cm² 6 hal. Cała strona
20 k., $\frac{1}{2}$ str. 12 k., $\frac{1}{4}$ str.
7 k., $\frac{1}{8}$ str. 4 k., przy 6-kro-
tnem powtórzeniu 10%, 12-
krotn. 16%, 18-krotn. 20%,
24-krotnem 25% opustu.

Prenumeratę na Królestwo i Cesarstwo przyjmuje: E. Wende i Sp. Warszawa Krak. Przedm. 9,
i Administracja Gazety handlowo-rzemieślniczej w Warszawie Aleja Szucha Nr. 19.

F. LORD

Biuro techniczne
Kraków, ul. Floryańska L. 55.

SKŁAD

maszyn i wszelkich przyborów dla wszy-
stkich zakładów przemysłowych i gospo-
darczych, jako to: cegielń, tartaków, mły-
nów, gorzelni i browarów.

Jeneralne zastępstwo firmy „KÖRTING“
w Wiedniu na motory na gaz ssany.

Motory parowe i benzynowe. — Smary, oli-
wy oryginalne rosyjskie, pasy do maszyn,
płyty i sznury gumowe, szlauchy gumowe
i parciane, rury i wentyle parowe i wodne,
gaza jedwabna oryginalna szwajcarska, ka-
mienienie i walce młyńskie, piły i cyrkułarki
angielskie, toczki szmirglowe, papier szybr-
owy, drut do ceglarek i wiele innych artykułów.

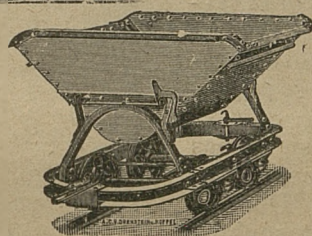
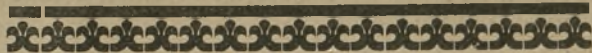
Instalacja światła elektrycznego i przeniesienia siły.
Skład wszelkich artykułów elektrotechnicznych.

Elektromotory, wentylatory, świeczniki i lampy stołowe.

Lampy łukowe.

Lampki żarowe; Lampki Nernsta, Tan-
tala i Wolframa.

Ceny fabryczne. Kosztorysy bezpłatnie.

Orenstein i Koppel

Lwów, Pasaż Mikolascha.

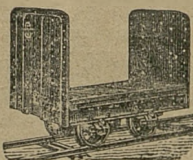
Fabryki

Kolei wązkotorowych i lokomotyw

Praga — Wiedeń — Budapeszt
urządzą i dostarczają:

kolejki przenośne i stałe.

Wagoniki do transportu gliny, cegieł i dachówek
mokrych i suchych.

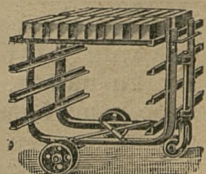
Katalogi, kosztorysy etc.
bezpłatnie.

Używane materiały zawsze
na składzie.

Spłata amortyzacyjna.

Wynajmują:

Kompletne kolejki na pewien
okres czasu.

Obecny stan przemysłu ceramicznego w Galicyi i jego braki.

(Odczyt wygłoszony w krakowskim Towarzystwie technicznym).

(Dokończenie).

Odnosnie do wyrobów ceglarskich należy podnieść na ogół dobroć wyrobu, zaprowadzić cegielnie maszynowe we wielu miastach i miasteczkach galicyjskich, nie posiadających ich dotychczas, tak, żeby i chłop i małomieszczanin miał możność i łatwość nabycia tego materiału, co już dla należytego funkcyonowania ostatniej ustawy budowlanej jest wskazaniem. Z lepszych wyrobów ceglarskich brak nam dobrych licówek we wszelkich barwach i szkło-nych, używa się ich do okładania lic budynków coraz częściej, niestety jest to dotychczas produkt obcego pochodzenia.

Mało się u nas wyrabia cegły kominowej. Dla lokalnych stosunków Krakowa jest pożądaną zamiastą cegielni ręcznych na maszynowe, potanienie produkcji przez zespolenie małych przedsiębiorstw — w jedno większe.

Na polu przemysłu dachówkarskiego jest już mało do zrobienia. Założenie nowych fabryk tam, gdzie ich dotychczas 'nie ma i konieczne uprzystępnienie krycia dachówką przez potanienie jej. Tymi postulatami wyczerpałbym to, co o tej gałęzi mówić można. Dotkliwy brak w kraju odczuwa się innego artykułu budowlanego, a tym są płytki szamotowe czyli kamionkowe. Zużycie tego artykułu jest bardzo znaczne i wzrasta ono z roku na rok. Dotychczas przychodzą one z prowincyi austriackich. Materiał surowy u nas do tego rodzaju wyrobów się znajduje. Niestety stosunki są tego rodzaju, że nie należy się spodziewać w bliskim czasie pole-

pszenia ich. Chyba, że odkrycie nowych pokładów gliny ogniotrwałej i łatwość nabycia odpowiednich terenów umożliwi powstanie tej gałęzi przemysłu.

Łącznie z tem należy traktować wyrób rur kamionkowych, kanałowych i t. p. Istniejąca przed kilkunastu laty fabryka w Szczakowej upadła ze śmiercią właściciela.

Na fabrykację lepszych gatunków płyt okładzinowych dla łazienek, masarni, jatek, kuchni, oraz ozdobnych, tak często stanowiących element zdobniczy w budownictwie zachodu, u nas nie ma materiału.

Od kaflarstwa należy domagać się postępu; postępu w urządzeniu pieców do wypalania, w zastąpieniu maszynami pracy ręcznej, a przede wszystkim we wielu kaflarniach prowincyi lepszego wyrobu, a potanienia obecnego.

Rys. 17.

Dom, w którym mieszczą się kraj. kursa dla przemysłu
kieramicznego w Podgórzu.

Skromne żądania odbiorców naszych nawet w wielkich miastach nie pozwalają tej gałęzi przemysłu rozwinąć się w kierunku bardziej artystycznym. Tradycje mamy bardzo dobre, a rychłego osiągnięcia wszechwładzy panowania centralnego ogrzewania nie należy się obawiać; a zresztą widzimy na zachodzie, że technika centralnego ogrzewania ucieka się do kaflarstwa, by to osłoniło jej obrzydliwe ogrzewalniczki.

O garncarstwie już mówiłem w pierwszej części. Niestety nie widzę sposobu podźwignięcia go z upadku lub bodaj tylko powstrzymania go na tej drodze, po której się stacza. Sądzę jednak, że ze względów etnograficznych zasługuje ono we wielu okolicach na zachowanie od zniszczenia, co może być wdzięcznym polem do pracy dla tak licznych u nas, a tak mało ruchliwych towarzystw pomocy przemysłowej.

Brak u nas garncarstwa kamionkowego; usiłowania odnośnie Wydziału krajowego nie wydały owoców, a szkoda, miejsce to jesz-

cze dla małych kapitałów otwarte. Doniczki kwiatowe, dotychczas sprowadzane z zagranicy zacznie wyrabiać wkrótce jedna fabryka przy pomocy funduszu krajowego.

Ozdobne garncarstwo należy traktować odrębnie. Społeczeństwo nasze nazbyt ubogie, by się ta ozdoba mieszkań ludzkich łatwo i powszechnie przyjęła. Konkurencja z wyrobami porcelanowymi fabrycznymi trudna, a choć te, którymi zarzucone są nasze handle, są często brzydkie, a nawet bardzo brzydkie, jednak małym wymaganiom estetycznym szerokich warstw dogadzają. Majoliki obecnie wyrabiane są drogie i to bynajmniej nie w stosunku do swej wartości, ile w stosunku do zasobów ludności. Przemysł ten należy traktować więcej ze stanowiska artystycznego, szczególnie gdy ze swojej szczyzny czerpie motywy zdobnicze, lub gdy korzysta z artystycznego dorobku naszego narodu, jak to w wybitnym stopniu ma miejsce, n. p. we wyrobach fabryki dębnickiej. Życzyć by tylko należało, ażeby znalazła drogę dążność do spopularyzowania tego rodzaju wyrobów przemysłu artystycznego. Na

nowe fabryki na razie miejsca nie ma, tembardziej, że nigdy w tym kierunku kulturalne społeczeństwo na własnym wytwórstwie nie poprzestanie. Przemysł ten nadaje się do traktowania warsztatowego, w pracowniach artystów, jak to widzimy w Niemczech, Francji i jak próby były czynione w Królestwie polskiem.

Wreszcie słów parę o porcelanie. Kaolinu nie posiadamy w Galicji, nie należy też marzyć o fabryce porcelany tutaj, byłaby to szkodliwa złuda. W interesie jednak kraju jest, by istniejące malarnie, sprowadzające biały towar z Czech, utrzymały się. Niestety, podobno wielka malarnia porcelany w Brodach została zwinęta. Malarnie te

w rękach ludzi artystycznie wykształconych mogą znaleźć u nas bogaty materiał zdobniczy.

Kończę moje wywody. Pocieszającym jest, że przemysł ceramiczny u nas poczesne zajmuje miejsce, wyzyskuje przeważnie dobrze bogactwo naturalne, a luki jakie są, dadzą się łatwo wypełnić.

Życzyć należy w interesie kraju, bodaj najprędzej!

Siedmioletnie Kursy ceramicznych w Podgórzu.

(Dokończenie).

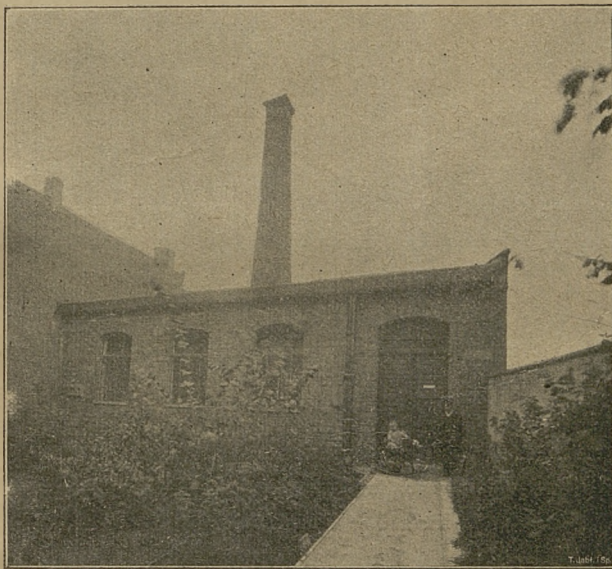
Obecnie biblioteka liczy dzieł 1000, tomów 1058, wartość jej wynosi 4617.01 kor.

Czasopisma otrzymuje nasz zakład następujące:

1. Tonindustrie Zeitung,
2. Deutsche Töpfer und Ziegler Zeitung,
3. Keramische Monatshefte,
4. Baukeramik,
5. Sprechsaal,
6. Kalk-, Gips- und Schamotte-Zeitung,
7. *Keramische Li-sty,
8. Przegląd ceramiczny,
9. *Architekt,

10. *Czasopismo techniczne,
 11. *Przegląd techniczny,
 12. *Przewodnik przemysłowy,
 13. Przemysłowiec,
 14. Ekonomista,
 15. *Chemik polski,
 16. Książka,
 17. Poradnik językowy,
 18. Przewodnik bibliograficzny,
 19. L'Art,
 20. *Katalog literatury nauk. polsk.
 21. Kupiec polski.
- (oznaczone * otrzymuje zakład bezpłatnie).

Biblioteka uczniów składa się z 201 książek treści przyrodniczej, historycznej, techni-

Rys. 18.

Laboratorium ceramiczne kraj. Kursów kieramicznych w Podgórzu.

cznej i powieściowej. — Uczniowie czytają chętnie, biblioteka ta wymaga powiększenia. Kilka pism (Przeegl. ceram., Przemysł., Przewodn. przem., Kup. pol.) dostarczane są uczniom do sali do czytania w wolnych chwilach.

Biblioteka podręczników wypożyczanych uczniom dla ułatwiania im nauki, składa się z kilku dzieł w 68 egzemplarzach.

Wzory. Do celów nauki wykonano pod moim kierunkiem tablice pieców, suszarni, maszyn i t. p. urządzeń fabrycznych, nadto wzory do nauki elementów budownictwa i to tak do ilustrowania wykładów, jak też i jako wzory do rysunków. Nadto zakład posiada mapy, fotografie, rysunki i wzory w znacznej części dostarczone bezpłatnie przez „c. k. zakład środków naukowych w Wiedniu“.

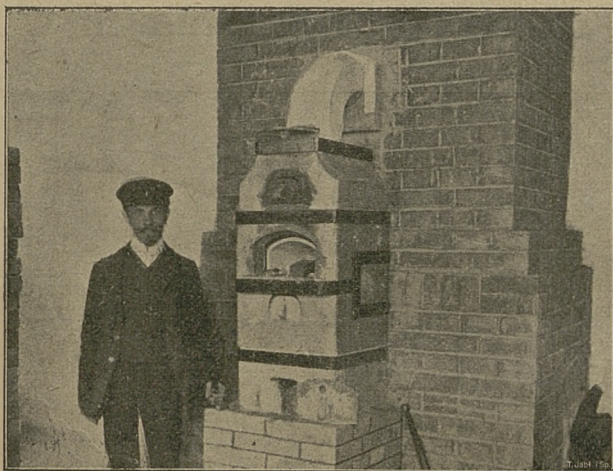
Laboratorium składa się z przyrządów: Schöna do mechanicznej analizy, Baura do oznaczania kwasu węglowego, Orsata do analizy gazów, piecyka do wypalań próbnych, suszarni, form oryginalnych do odlewania form gipsowych dachówkowych i prasy do tychże, świdra ziemnego, oraz ze znacznej ilości zwykłych przyrządów laboratoryjnych. Umożliwia on wykonywanie wszelkich badań technicznych glin, wapieni i t. p. minerałów.

Zbiory naukowe: komplet minerałów i preparatów do nauki chemii, mineralogii, technol. mater. opałowych i ceramiki, zebrany częścią przezemnie, częścią sprowadzony od Krantza z Bonn lub Friczą z Pragi. Należy tu zbiór okazów wyrobów ceramicznych, дарowanych przez p. T. Jabłońskiego, inż. z Bromölla w Szwecyi, Haasa z Krakowa, b. p. S. Silbermana z Łagiewnik, zarządów fabryk w Krzeszowicach, Lwowie (sztuczny piaskowiec), Bobrku, nadto przyrząd do obcinania dachówek od pp. Wicherskiego i Robińskiego w Krotoszynie, modele

urządzeń kolejkowych od firm „Orenstein i Koppel“ we Lwowie, modele rusztów od p. J. Lombardy z Bonarki.

VI.

Lokal. Przez pierwszy rok istnienia zajmowały Kursa lokal w Podgórzu, w Rynku pod l. 11 na I. piętrze, składający się z 3 pokoi i mieszkania służącego. W roku 1901 Wydział krajowy wynajął od gminy Podgórze dom jednopiętrowy przy ul. św. Floryana l. 5 i ten po odpowiednich przeróbkach, przez gminę przeprowadzonych, założył nasz zakład na lat 12. Dom ten mieści na I. piętrze mieszkanie kierownika, kancelaryę, bibliotekę, poczekalnię, na parterze dwie sale szkolne, dwa gabinety na zbiory i zarazem laboratorium chemiczne, mieszkanie służącego, w suterenie dwie odlewnie gipsów. W r. 1903 wybudował Wydział krajowy przy współ-

Rys. 19.

Piecyk do wypalania prób (laboratorium kraj. Kursów dla przem. kieram. w Podgórzu.)

udziale gminy, a kosztem około 4000 kor. halę na pomieszczenie laboratorium technicznego z piecami do wypalania. Z chwilą, gdy okaże się możność postawienia jakichkolwiek maszyn, nie będzie na nie miejsca. Jak się ułożą stosunki po wygaśnięciu kontraktu dzierżawy z gminą, przewidzieć trudno. Wobec niezadecydowanych ostatecznie losów szkoły ceramicznej we Lwowie, uważać należy i losy Kursów podgórskich za nieustalone.

VII.

Fundusze. Zakład nasz będący instytucją krajową, jest przez kraj utrzymywany. Część wydatków pokrywa dotacja Rządu; przez sześć lat subwencyonowała gmina podgórska kursa kwotą 1000 kor., nadto stale udziela rada powiatowa w Wieliczce subwencyę roczną w kwocie 200 kor.

Poniższe zestawienie obejmuje dochody i rozchody Kursów za cały ich czas istnienia:

Dochody:

Rok	Dotacya funduszu krajowego	Subwencya		Różne	Razem
		rządowa	gminy i powiatu		
1900	4200 K.	—	1000 K.	—	5200 K.
1901	5862 "	3000 K.	1700 "	2 K.	10564 "
1902	6055 "	4000 "	1800 "	—	11855 "
1903	8140 "	4000 "	1000 "	—	13140 "
1904	12124 "	3400 "	2200 "	10 "	17734 "
1905	8402 "	4000 "	1000 "	20 "	13422 "
1906	9186 "	5000 "	200 "	—	14386 "
	53969 "	53400 "	8900 "	32 "	86301 "

Rozchody:

Rok	Place Pie- rownika, nauczycieli i laboranta	Lokal, usługa, światło i opał	Środki naukowe	Budowa laborato- ryum	Powiększe- nie inwe- stycja, urzą- dzenia i różne	Kursa prakty- czne	Razem
1900	3842 K.	467 K.	480 K.	—	970 K.	—	5759 K.
1901	5394 "	1598 "	3282 "	—	221 "	—	10495 "
1902	6423 "	3262 "	817 "	—	1083 "	—	11585 "
1903	6659 "	3614 "	1405 "	—	954 "	—	12632 "
1904	7906 "	3706 "	1157 "	4259 K.	778 "	609 K.	18415 "
1905	7746 "	3831 "	1181 "	—	503 "	161 "	13422 "
1906	8372 "	3759 "	475 "	—	827 "	452 "	13885 "
	46342 "	20237 "	8797 "	4259 "	5336 "	1222 "	86193 "

Krajowe kursa dla przemysłu ceramicznego w Podgórzu.

W myśl odezwy umieszczonej w num. 21. „Przeglądu Ceramicznego“ złożyli na zapomogi dla uczniów;

Karol Rolle 10 K, Stanisław Opatowicz z Korniańska 10 K, St. P. maszynista 2 K, Administracya dóbr Krzeszowice 20 K, Edward Nagay z Sądowej Wiszni 4 K, Jakób Grünberg z Podgórza 10 K.

Razem l. lista wynosi 56 K.

Łaskawym P. T. Ofiarodawcom imieniem ubogiej młodzieży składa Dyrekcyja serdeczne podziękowanie.

RAMKI

do suszenia dachówek glinianych

wykonuje się w każdej ilości i wedle wymaganych wzorów, po cenach najniższych z szybko dostawą. Zgłoszenia przyjmuje

Mindowicz, Jarosław.

Maszyna parowa

z kondensacją, o sile 65 koni używana, **jest do sprzedania.**

Wiadomość w Zarządzie dóbr Dobrzechów.

Palacz

obznajomiony z paleniem w piecach Bührera, Frankego i Hofmana, z bardzo dobrymi świadectwami poszukuje posady jako palacz lub jako majster.

Wiadomość dla G. w „Przeglądzie Ceram.“.

Dobrego palacza

do pieca kręgowego poszukuje Zarząd dóbr Dobrzechów.

Inż. chem. Wincenty Bogucki w Chrzanowie.

PIERWSZA GALICYJSKA

SPECYALNA FABRYKA MASZYN

dla przemysłu cementowego i betonowego

buduje maszyny do wyrobu:

dachówek, cegieł i posadzek cementowych oraz formy do wyrobów betonowych i dostarcza je po cenach najniższych.

• **Kompletne urządzenie do wyrobu dachówek już od 500 kor.**

Kosztorysy i wyjaśnienia odwrotnie i bezpłatnie.

W interesie każdego kupującego proszę, by zwracał się po zakupno wprost do fabryki, z pominięciem pośredników i agentów, gdyż droga ta bezpotrzebnie podraża cenę maszyn. Interesanci w fabryce zawsze mile widziani.

PIERWSZY KRAKOWSKI
ZAKŁAD ŚWIATŁODRUKÓW

T. KASZNICA i Ska

Grzegórzki, Piaski 33,
obok Krakowa przy
Mogilskiej rogatce - -
- - - Telefon 114. - - -

Wykonuje reprodukcje wszelkich rysunków technicznych o największych rozmiarach jak: negrografie, wielokolorowy druk algraficzny. Największa rama do kopiowania o rozmiarach 2000×1000 mm. Do produkcji należy nadesłać kopię na kalce papierowej lub płóciennej, względnie oryginalny rysunek. Odbitki negrograficzne nie różnią się wcale od planów rysowanych tuszem.

BIURO TECHNICZNO-RYSUNKOWE przyjmuje do opisywania, kopiowania i adjutowania rysunki techniczne. — Przyjmuje dostawę wszelkich przyborów rysunkowych, instrumentów i narzędzi mierniczych.

Próbki i wzory reprodukcji wysyła się bezpłatnie.

Szuka umieszczenia samoistny, sumienny i uczciwy
fachowy ceglarz,

siła pierwszorzędna, liczący 34 lat wieku, energiczny, teoretycznie i praktycznie wykształcony, z ukończoną szkołą fachową w Lauban na Śląsku, pracujący od młodości w tym zawodzie. Umie dobrze zarządzać robotą i ludźmi. Obznajomiony z budową i maszynami, z fabrykacją cegieł, klinierów i t. p. na prasach pasmowych i suchych, z ugniataczami, sztucznymi suszarniami Möllera i Pfeifera, Hotopa i t. p. Posiada doskonałą znajomość obsługi pieców rozmaitych systemów (Hofmana, Danenberga, Bocka, z górnem przewodzeniem gazów i t. p.) *Ostatnie dwa lata na posadzie inspektora fabrycznego.* Miejsce zajmie stałe, natychmiast jako inspektor cegielni, kierownik albo majster.

Oferty p. a. **Franciszek Kamkowski**
Boyden b. Saalfeld (Ostpr.).

Ukończony uczeń Kursów ceramicznych
w Podgórzu

odbywszy 1¹, roczną praktykę na posadzie prawie samoistnej w jednej z pierwszorzędnych fabryk dachówek w kraju. wolny od wojska, lat 23, **szuka posady kierownika**, mniejszej lub zastępcy kierownika większej cegielni. Posadę objąć może każdego czasu.

Wiadomość w Administracji „Przeglądu ceramicznego“.

Zakład budowy mostów:
Konstrukcje mostowe, dachowe i t. d.

W oddziale III.

1804
Rok założenia

C.K. uprz. fabryka maszyn

L. Zieleniewski w Krakowie

Towarzystwo Akcyjne.

1804
Rok założenia

Prasy ceglarskie

wyradia:

W oddziale I.

BUDOWA MASZYN

Maszyny parowe najnowszych typów, stojące i leżące, ze stawidłami: a) wentylowemi własny patent Nr. 19274 b) wentylowemi patent „Elsner“, c) z wentylami tłokowymi, d) suwakowymi. **Maszyny wyciągowe i kołowroty** do kopalń i innych zakładów przemysłowych. **Kompresory** wentylowe jedno i dwustopniowe. **Pompy** parowe dla wodociągów, kopalń i t. d. **Wyciągnie i żurawie.**

Urządzenia mechaniczne dla **CEGLARNI**: gorzelni, tortaków, młynów i t. d. Części transmisyjne najnowszych turbin

W oddziale II.

KOTLARNIA:

Kotły parowe, zbiorniki i t. d.

W oddziale IV.

Odlewnia żelaza:

Odlewy surowe z żelaza i metali podług własnych lub nadesłanych modeli.

Cegielnia Parowa

spadkobierców ś. p.

Franc. Górniaka w Sibicy,
p. Cieszyn.

Poleca Szan. P. T. Publiczności wyroby własne, jako to: cegłę murową (maszynową i ręczną), cegłę brukową (dłazdkówkę), cegłę kanałową, cegłę żłobową, cegłę studzienną, cegłę kominową, dachówkę żłobkowaną (falcowaną), rurki do osuszania gruntów (drenowania) i t. d.

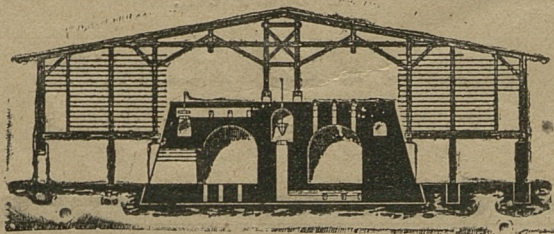
August Dannenberg

BIURO TECHNICZNE DLA BUDOWY CEGIELNÍ

Tow. z ogr. por. w **Görlitz**. Telefon Nr 13.

Zastępca na Węgry: Kende & Krishaber, Budapeszt.

Rok zało-
żenia 1867.

Liczne
odznaczenia

SPECYALNOSC:

Projektowanie i budowa: cegielń, pieców pierścieniowych i pieców dla wapienników, według własnego i najlepszego systemu.

Kominy fabryczne i obmurowania kotłów.

Najkorzystniejsze polecenia. Prospekty darmo i opłatnie.